

Par muitu un nodokļiem krimināldrāmas stilā

Alisa Leškoviča, ZAB "SORAINEN", zvērināta advokāte

<https://www.itiesibas.lv/raksti/komercdarbiba/komerctiesibas/par-muitu-un-nodokliem-kriminaldramas-stila/15188>

Muitnieki ik dienu piedzīvo daudz spraigu situāciju, sastopoties ar kontrabandistiem. Nereti stāsti ir krimināldrāmas scenārija cienīgi. Katrs no tiem ir kā jauna mācību stunda, kurā varam uzzināt ko jaunu, tāpēc šoreiz stāstu par kontrabandu un preču deklarēšanu piedāvāju nedaudz neierastā formātā.

Viņa nervozi smēķēja jau trešo cigareti pēc kārtas, bet prātā bija tikai viena doma: "Kā tas varēja notikt? Es taču to darīju jau iepriekš, un viss bija kartībā. Kāpēc šoreiz viss nogāja greizi?" Viņa mēģināja atcerēties pēdējo dienu notikumus.

Gads bija izdevies ļoti veiksmīgs, un viņa nolēma sevi mazliet palutināt, aizbraucot iepirkties uz Šveici. Žakete no "Armani", kleita no "Gucci", soma no "Versace" un vēl daži "sīkumi" no pasaulē slavenu dizaineru kolekcijām. Jā, viņai patika iepirkties Šveicē (u.c. trešajās valstīs, uz kurām viņa dažreiz lidoja), īpaši tāpēc, ka papildus priekam, ko sagādāja iepirkšanās process, viņa varēja atgūt arī tur samaksāto pievienotās vērtības nodokli (PVN).

Viss, ko vajadzēja izdarīt, bija par jebkuru pirkumu virs 300 Šveices frankiem (ieskaitot PVN) palūgt veikalā *Tax Free* formu (vai t.s. atmaksas čeku) un pirms izlidošanas uz Latviju turpat lidostā to uzrādīt muitas iestādēm. Tā viņa arī darīja. Pienākot pie muitas lodziņa, viņa uzrādīja *Tax Free* formu un nopirktās mantas. Vīrietis muitas formā garlaikoti apskatīja, vai mantas ir atbilstoši iepakotas un nelietotas, un uzspieda zīmogu *Tax Free* formā. Gatavs! Tagad atlika tikai uzrādīt apzīmogoto *Tax Free* formu pie atmaksas lodziņa un saņemt veikalos samaksāto PVN.

Sieviete atcerējās, kā viņa, tiklīdz saņēma naudu, devās uz labierīcībām, kur no nesen nopirktajām un muitai uzrādītajām jaunajām mantām izmisīgi plēsa nost iepakojumu un birkas. Visam bija jāizskatās tā, it kā mantas būtu viņas personīgajā bagāžā un lietošanā vēl pirms izlidošanas uz Šveici. Pretējā gadījumā Latvijā būtu jāmaksā ievadmuita un importa PVN, tomēr viņai nebija ne domas, ne vēlēšanās to darīt. Turklāt viņa tā bija rīkojusies iepriekš, un viss noritēja gludi! Tikai ne šoreiz...

Viņa dziļi ievilka elpu, atceroties, kā brīdī, kad izgāja cauri zaļajam koridoram ar uzrakstu "Nav nekā deklarējama", pie viņas pienāca divi muitas darbinieki un lūdza viņiem sekot. Tālāk notikušo viņa atcerējās negribīgi. Vairākas stundas policijā, mantas konfiskācija, noprotināšana... Galvā skanēja tikai viena doma: "Tagad es būšu sodīta par kontrabandu. Prātam neaptverami – es esmu KONTRABANDISTE!"

Uz "personīgo bagāžu" attiecināmie noteikumi

Saskaņā ar Eiropas Savienības Padomes [Regulas 1186/2009](#), ar kuru izveido Kopienas sistēmu atbrīvojumiem no muitas nodokļiem 41.pantu, ja ceļotājs ierodas no trešajām valstīm, preces, kas atrodas viņa personiskajā bagāžā, atbrīvotas no ievadmuitas

nodokļiem, bet tikai tiktāl, ciktāl tām nepiemēro importa PVN atbilstoši valsts tiesību aktiem un Eiropas Savienības Padomes [Direktīvai 2007/74/EK](#) par atbrīvojumu no pievienotās vērtības nodokļa un akcīzes nodokļa par precēm, kuras ievēd personas, kas ieceļo no trešām valstīm.

Pievienotās vērtības nodokļa likuma [53.panta](#) 14.daļā noteikts, ka Latvijā ar importa PVN neapliek preces, ko ceļotājs ievēd personīgajā bagāžā, ja preču kopējā vērtība vienai personai nepārsniedz 300 eiro (ja ceļotājs ieceļo pa sauszemi) vai 430 eiro (ja ceļotājs ieceļo ar gaisa transportu vai jūras transportu). Šajā vērtībā neiekļauj bagāžas, ko ceļotājs ievēd uz laiku vai ievēd atpakaļ pēc pagaidu izvešanas, vērtību. Proti, vērtībā neiekļauj bagāžu, kas jau bija reģistrēta kā līdzvedamā bagāža izbraukšanas brīdī. Tāpat preču vērtībā neiekļauj ceļotāja personiskajām vajadzībām nepieciešamo zāļu vērtību, kā arī tabakas, alkoholisko dzērienu un degvielas vērtību, ko ceļotājs ievēd personīgajā bagāžā, ievērojot [likumā](#) noteiktos preču daudzuma ierobežojumus.

Jāievēro, ka vienas preces vērtība nav dalāma. Tādēļ, nopērkot trešajā valstī kleitu par 1000 eiro, ceļotājam jāņem vērā, ka, ielidojot Latvijā, viņam jādeklarē kleita, jāsamaksā importa PVN (21%) un, iespējams, arī ievēdmuita no visas kleitas vērtības – 1000 eiro. Ja bagāžas patiesā vērtība nepārsniedz 700 eiro, ceļotājs var piemērot muitas nodokļa vienoto procentuālo likmi 2,5% apmērā no preču muitas vērtības (tas gan nav attiecināms uz akcīzes precēm, kā arī gadījumiem, kad pirms vienotās likmes piemērošanas lūgts precēm piemērot attiecīgu muitas nodokli), skaidrots Eiropas Komisijas [Īstenošanas regulā 2018/1602](#), ar ko groza I pielikumu Padomes Regulā Nr.2658/87 par tarifu un statistikas nomenklatūru un kopējo muitas tarifu. Pirms izvēlēties maksāt šo likmi, jāpārliecinās, vai attiecīgajai precei piemērojamā likme nav izdevīgāka.

Ceļotāji nereti kļūdās, uzskatot, ka, lai piemērotu minētos uz "ceļotāja personīgo bagāžu" attiecināmos atbrīvojumus no muitas maksājumiem un importa PVN, ir pietiekami izlikties, ka preces nav jaunas un jau bija ceļotāja personīgajā lietošanā, noplēšot birkas vai uzvelkot nopirktās preces.

Muitas darbinieki nav lētticīgi, tādēļ nevajadzētu cerēt, ka izdosies viņus apmānīt. Ja ceļotājam paveicies vienreiz, nav garantijas, ka viņam tas izdosies arī otrreiz. Turklāt muitas iestādes savā starpā sadarbojas. Ja, izbraucot no trešajām valstīm, ceļotājs pieteicās konkrētās valsts muitā nodokļu atmaksai par iegādātajām precēm, iespējams, ka, ielidojot Rīgas lidostā, uzreiz aiz zaļā koridora ("Nav ko deklarēt") durvīm viņu sagaidīs muitas darbinieki. Kā? Ļoti vienkārši – trešās valsts muitas darbinieku fakss vai e-pasts Latvijas muitas darbiniekiem ar aprakstu par ceļotāju un jaunajām precēm, ko viņš nopircis un pats deklarējis trešās valsts muitā, lai saņemtu nodokļu atmaksu. Pārliecināt muitas darbiniekus, ka preces nav jaunas un bija ceļotāja lietošanā jau iepriekš, nepalīdz arī čekī un no precēm noplēstas birkas, ko muitas darbinieki nereti atrod ceļotāja vai viņa ceļabiedra personīgajās mantās.

Likuma [53.panta](#) 11.daļā noteikts, ka ceļotāja personīgā bagāža ir tā, ko viņš uzrāda muitas iestādēm iebraukšanas brīdī, kā arī bagāža, ko ceļotājs vēlāk uzrāda tām pašām muitas iestādēm, pierādot, ka tā izbraukšanas brīdī reģistrēta kā līdzī vedama bagāža sabiedrībā, kas nodrošina ceļojumu. Tādēļ, lai piemērotu atbrīvojumu "personīgajā bagāžā" esošajām precēm, ceļotājam jāspēj pierādīt, ka mantas bijušas viņa personīgajā lietošanā vēl pirms izlidošanas uz trešajām valstīm.

Nekomerciāls raksturs

Tāpat, lai piemērotu atbrīvojumu no ievēdmuitas vai importa PVN, ievēdot preces no trešajām valstīm (ne Eiropas Savienības), preces nedrīkst būt komerciāla rakstura. Proti, to daudzums (vai importa biežums) nedrīkst liecināt, ka preces ievēstas ar mērķi tās

pārdot. Šaubos, vai muitas darbinieks (īpaši, ja tas ir vīrietis), atverot ar zīmolu kurpēm piekrautu čemodānu, sapratīs, ka "sievietei kurpju nekad nevar būt par daudz". Šajā gadījumā nav svarīgi, vai kopējā importēto preču vērtība pārsniedz 300 vai 430 eiro, jo nozīme ir tikai tam, vai ceļotājs spēj pierādīt, ka prece paredzēta ceļotāja vai viņa ģimenes locekļu lietošanai vai dāvanai.

Ja tomēr esat "pieķerts"

Ja kontrabandistu tomēr "pieķer", piemērojama administratīvā vai kriminālā atbildība ar vai bez ievesto preču konfiskācijas. Atbildības veidu un apmēru galvenokārt nosaka pēc importēto preču vērtības neatkarīgi no tā, vai preces paredzētas personīgai lietošanai.

Par tādu preču importu, kuru vērtība (rēķinot 2019.gadā) pārsniedz 430 eiro, bet nepārsniedz 4300 eiro, paredzēta administratīvā atbildība soda naudas no 70 līdz 700 eiro apmērā ar vai bez preču konfiskācijas. Savukārt par tādu preču importu, kuru kopējā vērtība pārsniedz 4300 eiro, vai par preču kontrabandu, ko izdarījusi personu grupa (pēc iepriekšējās vienošanās vai organizēta grupa), paredzēta kriminālatbildība. Ja tomēr risks tikt "pieķertam" nebiedē, ieteicams turēt tuvumā advokāta telefona numuru.